

Politikai
röpiratok

114.

114
940

EGYHÁZI BESZÉD,

MELLYET

1849-ik évi mártius 15-én

MIDŐN

ÚJ ALKOTMÁNYUNK ÉVÜNNEPE

TARTATNÉK,

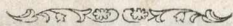
SZEGEDEN A MARSTÉREN

MONDOTT

✓ SZABADOS JÓZSEF,

CSANÁD EGYHÁZ-MEGYEI ÁLDOZÁR S A TEMESVÁRI FŐ-
TANODÁBAN BÖLCÉSÉSZETTANÁR.

5.

Kőrösi József költségén

SZEGEDEN,

nyomatott Grün János betüivel 1849.

EGYHÁZAI BÉSNÉP

NYELVI

1849-ik évi mártius 15-én

OL ALKOTMÁNYOK BÉSNÉPÉRE

TARTALÉK

Ha Isten velünk, ki ellenünk. Sz. Pál. Rom. 8, 31.

AZADALOM JÖZSEF

ESZÉK MEGYÉI ALKOTMÁNYOK ÉS A TÖRÉNYI RÉSZ
TARTALÉK

Körményi József költségén

SAZONYON

nyomatott Grün János által 1849.

Egy nemzet van Európának közepén, melyet Isten mint választott népet hozott ki hajdan Ásiának kebeléből, hogy a szabadságnak az elnyomók ellen egykor oszlopa, fentartója legyen. E nemzet a szabadság-harczot most vívja életre halálra. S e nemzetnek annyi népek közt nincs rokona, nincs testvére! idegenek közt van, egyedül áll, egyedül küzd szabadságaért, mellytől megakarják őt fosztani. — E nemzet a magyar nemzet.

Még mielőtt őseink e földre jöttek, hét vezérek Álmos fejedelmi vezérré választatásakor maguk közt 5 szerződési pontra esküdtek meg. E pontokban alapittatik régi alkotmányunk s ősi szabadságunk. Miután Árpád ősapánk az itt lakó népeket legyőzván e földet elfoglalta volna, gyűlést tartott a helyen, melly Szernek mondaték, s melly, mivel már elpusztult, most Pusztaszernek neveztetik. Ez első országgyűlésen törvényeket hoztak régi apáink, mellyek szerint a nemzet kormányoztatnék. E törvényekben volt letéve bővebb alapja a nemzet szabadságának, függetlenségének s önállásának. Árpád nemzettségéből volt még a magyarnak 3 vezére s 23 királya, kik alatt szinte hozattak törvények, mellyek a nemzet szabadságát s függetlenségét biztosították.

Midőn Árpád nemzetsége kihalt, a magyarok különféle házakból választottak királyokat, kik számra 13-an voltak. Ekkor is hozattak törvények, s a nemzet szabadsága s függetlensége fentartatott. A magyar nemzet ez időkből virágzó volt és dicső; népek rettegték haragját, királyok keresték barátságát; a magyarok birodalma ekkor 3 tengerre terjedt.

Miután a gyászos emlékezetű 2. Lajos Mohácsnál elveszett, a magyar a koronát az austriai háznak adta át, de úgy: hogy a nemzet tovább is szabad, független s önálló legyen, az az: a nemzet saját törvényei szerint kormányoztassék. Az austriai házból volt a magyarnak 14 királya. Ezek mind megesküdtek arra, hogy a nemzetet saját törvényei szerint fogják kormányozni, s így a nemzet szabadságát s függetlenségét fentartani. Azonban a mondott eskü ellenére is a nemzet törvényeit megsérték, szabadságát csorbiták, függetlenségét aláásák. A magyarok a nemzet csorbitott szabadságának s aláásott függetlenségének védelmére különféle időkből szót emeltek, óvást tettek, s többször fegyverre is keltek; de ezáltal a dolgon segítve, a nemzet szabadsága biztosítva nem volt.

A magyarnak martius-előtti alkotmánya bizonynyára nagy szolgálatot tett a nemzetnek; annak szárnyai alatt tartotta fen ősi szabadságát, annak szárnyai alatt erősödött annyi veszély közt, s olly sok vizsály után is annyira, hogy a polgárosult nemzetek közt illő helyet foglalhasson el. De valamint egy részről a nemzetnek szabadságát eléggé nem

biztosította, úgy más részről a világ körülöttünk nagyot haladván, céljának többé meg nem felelt. — A magyar régi alkotmánya hasonló volt egy épülethez, melynek falait hasztalanul javitgatjuk, ha az alap erőtlen a falak fentartására. Esztendők előtt átlátták ezt a nemzetnek jobbjai, s olly alkotmányra törekedtek, melly először: a nemzetnek szabadságát s függetlenségét tökéletesen biztosítsa; másodsor: a nemzetnek különféle osztályait minél összébb kapcsolja egymással úgy, hogy a nép önálló életet s hatáskört nyervén, a közhatalomnak mintegy részese legyen. Illy alkotmány volt a nemzet jobbainak célja, s csak alkalom kellett, hogy létre jöjjön. Ez ohajtott alkalmat meghozták a mult esztendei mártiusi napok. Mártius 15-ike azon felejthetlen nap, mellyen a király az országgyűlés küldöttsége által elébe terjesztett új alkotmányba belé egyezett; azon nap, mellyen a magyar szabadság s függetlenség biztosított, az ország lakosai testvérekké s a közhatalom részeseivé lettek.

E mai nap kedves hallgatóim! szinte martius 15-ike, s egy évi ünnepe a felszabadított nép s biztosított magyar szabadság napjának. — Összese-reglettetek, hogy mint testvérek e nagy napot illően megünnepeljétek. — S vajha nekem azon feladatom lehetne, hogy egy örömmünnepet rajzoljak elötökbe, örömmünnepet, mellynek emlékezete a biztosított szabadság, s boldogító béke áldásai közt tűnnék fel elménkben; de fájdalom! olly szerencsés nem lehetek. O! e nemzet hónapok alatt századok fájdalmait

s szenvedéseit viselte, tömérdek drága vér omlott, számtalan kedves élet oltatott ki azóta. Megmondjam az okát? de hiszen tudjátok ti azt jól, s következeit fájdalmasan érzitek; — tudjátok ti azt jól, hogy a király megegyezését s adott szavát, mellyel a mártiusi törvényeket megerősítette, visszavonta, s a magyar nemzetet, mert jogosan nyert alkotmányából nem engedett, fegyverrel támadta meg. Azóta foly a harcz életre halálra. De a magyar nemzet áll mint kőszirt, s vív mint sértett orosz lány; áll jobban mint valaha, mert erejének öntudatára ébredett, s szabadságát ki fogja vívni. Ne kételkedjete ezen. Vele Isten harczol. Ha Ő velünk, ki ellenünk? A magyar nemzetnek szabadság-harczában Isten segítő keze működik. Értettétek jól? ismételve mondom: A magyar nemzetnek szabadság-harczában Isten segítő keze működik. Nem tudok méltóbb tárgyat mellyel e mai nagy napot illőbben megünnepelhetnök. Erről fogunk tehát elmélkedni, figyelmezzetek.

A magyar nemzetnek szabadság-harczában Isten segítő keze működik. E mondat igazságáról nem kételkedhettek, ha jól fontolóra veszitek mind azt, mi Április hónap óta, mellyben a háború kiütött, e mai napig a magyarral történt. Napokig kellene beszélnem, ha minden eseményt előbbi mondásom igazságának kitüntetése végett körülményesen előadni, s egymással egybevetni akarnék. De eröm és türelmetek rövid időre szorítanak. Rövidnek kell lennem előadásomban, s azért csak halavány szinnel festhetem azt, mit annyira óhajtanék, hogy nálatok eleven emlékezetben maradjon.

Ha volt e földkerekségén egy nemzetnek igazságos harcza: ugy bizonyára a magyar nemzet jelen harczáról elmondhatni, hogy az. Tudjátok: hogy a nemzet a mártiusi törvényekkel először: csak régi szabadságát biztosítá; ehez pedig, mióta a nemzet áll, mindig joga volt; — másodsor: a különféle néposztályok közt álló válaszfalat lerontván a népet az alkotmány sáncaiba vette, s ez által jólétének alapját tevő le. A népek boldogsága, jóléte a főczél, mellyre a kormányzóknak és királyoknak törekedniök kell; mihelyt törekvésüknek más czél van kitűzve, bünt követnek el, bünt a nép ellen, mellytől, s mellynek boldogsága végett nyerték hatalmukat. S mondjátok meg nekem; miután a magyar nemzet jogos uton nyeré a nép javát előmozdító mártiusi törvényeket, nem igazságos-e a harc, mellyet azoknak megtartásáért visel? ki ezt tagadni merné, önmagára mondaná ki a kárhoztató ítéletet. Miután tehát szabadság-harcunk az igazság harcza, s miután isteni Üdvözítőnk maga mondá: „Én vagyok az út, igazság és élet“: az Isten, a szabadság és igazság Istene miként vonhatná meg tőlünk pártoló kezét? A hit, hogy a magyarral az Isten segítő keze harczol, keblemben olly erős, hogy, hacsak önfiai viszálykodása gátot nem vet, nemzetem véggyőzelméről nem kételkedem. De menjünk át az eseményekre, mellyek előbbi mondásom igazolni fogják.

Nemzet olly mostoha körülmények közt, nemzet olly szorult helyzetben nem lehetett, minőben volt a magyar, midőn a szabadság-harczra kinszerítették.

Régi politika volt, hogy a magyar nemzet harczias természetéből kivetköztessék, hogy szivében a harczvágy s a haza szent szerelme elfojtassék, s helyébe borzalom plántáltassék minden ollyasmi iránt, mi harczra vonatkozik. És célját látszott érni e politika, mert a hajdan harczias magyar rettegett a fegyvercsörgéstől, remegett az ágyuk dörgésétől. — A magyar hadseregben a magyar ifju előtt elzáraték az előmehetési ut, s így az előhaladási ösztön is elfojtaték. Ritka volt, ki föbb tisztségre vergődhetett. A magyar hadseregben nem magyar szellem uralkodott. — A magyar pénz és magyar katona fölött más rendelkezett, pedig e kettő a nemzet ereje. — A magyar katona idegen országokban tartaték; nálunk idegen zsoldosok voltak, az önkénynek vak eszközei elnyomatásunkra. — Hazánkba, hazánk legjobb földére idegen népfajok hozattak be, behozatott rác, oláh, s ki tudná megmondani még mi; ezek behozattak, hogy elsatnyuljon köztök a magyar, mint gyom és bojtorjány közt a nemes növény, behozattak, hogy teljesedjék Kölcséinek a magyarra vonatkozó ama mondása: „szétekint a honban, s nem leli hazáját.“ Szóval: képzeljetez magatoknak egy ábredő készületlen, fegyvertelen s idegenek közt fekvő embert, ki mellett ellensége készülten, felpánczélözva, felfegyverkezve áll, kezét a halálos csapásra emelve. Illy helyzetben volt a nemzet, midőn a mártiusi törvények megtartása végett harczra kinszerítették. S ha még nyiltan lépett volna fel ellenünk mindjárt eleinte az ármány, tudtuk volna hányadán

vagyunk, de barátoknak szinlelte magát, barátunknak, ki velünk a veszély elhárítása végett kezet fog; alattomban azonban sirunkat ásá. Felbujtogatta az országban lakó népfajokat a magyar ellen, s föllázadt ellenünk horvát, rác, oláh, kiket azelőtt testvéreinkként öleltünk. Az országban levő kevés katonaságot, melyet házainkban tartottunk, pénzünkkel fizettünk, kenyereinkkel tápláltunk, bűnös utakon részére csábitá, s alig maradt egynehány ezer hű harcos, kik az igazságért küzdeni, a magyar részére állottak. Az országba visszahozandó magyar katonák a törvény ellenére kint tartattak, s csak kevés jeleseknek sikerült hazájok védelmére halál-veszély közt haza törniök. — Pénzt, katonát, fegyvert, ugy szólván, teremtenünk kellett. Az üdvös rendeletek megtétettek, de az ármány a dolgok menését megzsibbasztá; a legüdvösb rendeletek hajó-törést szenvedtek a végrehajtók hanyagságán, engedetlenségén. A magyart senki sem pártolta, csak kevés hű fiai, kiknek kétségbe kellett volna esniök, hacsak ügyök igazságában, s az igazságot pártoló Isten segítő kezében nem biznak vala.

A nemzet illy szorult helyzetében, midőn a Bánságban az elámitott s vad böszültségökben dühös rácokkal a háboru már javában folyt, September havában az előbb testvér Horvátországból egy több mint 30,000 főből álló sereg vezetteték ellenünk, — ellenünk, kik készületlenek valánk, — ellenünk, kiknek, ha ellent akartunk állni, csaknem pusztá kézzel kellett kiindulnunk. Voltak, kik bizonyosnak

hitték ekkor a nemzet bukását; de az Isten nem hagyta el hű magyar népét. Hazánk első fija, szabadságunk első apostola felszólal, s átlót, Isten rettentő átkát mondja a magyarra, ha hazáját védeni föl nem kel, — szava átdörög a hazán, behat a szívekbe, s mint felkorbácsolja a szélvész a tenger hullámain: úgy veri fel szendergéséből a mesterségesen elaltatott népet, felkölti szívében a hazafiúi érzetet, s a hazának szent szerelmét, s ime: a pályának hitt nép ezrenként s lelkesülten tódul a hazája határait vakmerően átlépő ellenség ellen; e mellett a népnek úgy szólván megvetett fiai által ellenséges levelek jutnak hozzánk, mellyek kezünkbe juttatják az ármány fonalát. Remény sugára tünt fel, hogy a nemzet meg fog mentetni, de elhomályosítá azt egy undok árulás, árulás attól, kiről a magyar ezt nem hiheté, árulás attól, ki azt mondá magáról: „Addig éljek, míg hazámnak élek.“ De az Isten megerősíté e nép lelkét, s felbátorítá szívéét, — és a rabló ellenség meggyőzve, megalázva rútil megszökött. —

Könnyebben lélekezett erre a honfi kebel, de csak kevés időre; mert nem sokára hallá, s borzasztó bizonyossággal tapasztalá, hogy az ármány hazánkat kilencz oldalról támadja meg. Kilencz oldalról akarák a tört a nemzet szívébe döfni. O magyar nemzet! kemény próbára tétettél, valjon érdemes vagy-e a polgárosult népek közt helyet foglalni! S hogy a nemzetnek utósó menedékét, a király jóváhagyását, s adott szavát megsemmisítsék, mást ültetnek a királyi székbe. Biztos útnak látszott ez

ellenségeinknek czéljaik elérésére annyival is inkább, mert egy rettegett nevű vezért küldöttek roppant sereggel országunk szíve Budapest felé. Bejött ő még Deczember havában, hogy bennünket még eléggé fel nem készülteket tönkre tegyen. A természet is segíteni látszott őt e szándékában, mert a folyók befagyván mindenütt hidakul szolgáltak neki, s Budapestre juttaták, honnét kormányunk máshová volt kénytelen menekülni. A kicsiny-hitűek azt gondolták, hogy az ég is a magyar ellen van, s bukottnak hívék a nemzetet, de „sok szorongattatásaik az igazság-védőinek: az Úr örzi minden csontjaikat.“ Jes. Sir. fija 33. fej.

És ismét undok árulások történtek ellened nemzetem! Kezdve már előbb attól ki hazánkban a király után első egész az utolsó közemberig. S ha idegen esküdnék csak ellened, nem fájna ugy, de midőn önfijaid, midőn azok, kiket híveidnek nevezél, verik szívedbe a gyilkot, o akkor kimondhatlan fájdalomdiban átkot szórsz rájok, melly őket utól érje. Ne ütközzetek meg K. H. hogy kemény szavakra fakadtam. Midőn lelkem fáj, arczomra mosolyt erőltetni nem tudok. Föllázad kebelem, ha azon rút árulásokra gondolok, mellyekkel sokan, de igen sokan nemzetem sirját ásni nem borzadnak. De korán örvendeztek árulók! czélotok érni nem fogjátok; mert e nemzet, habár hónapok alatt századok küzdelmeit vívta, habár undok árulás környezé, habár kilencz oldalról támadtaték meg, habár az egész világ összeesküdni látszott ellene, — mégis e nem-

zet áll, áll erősebben mint valaha, mert Budapest elhagyása által időt, s ez által életet nyervén, egy roppant s lelkesült sereget gyűjtött háromszinű zászlóji alá. E sereg már is szép győzelmeket vívott ki, s az ellenállhatlannak hirdetett ellenség ellenében erősen áll.

S ha most összehasonlítjuk e nemzet jelen helyzetét avval, mellyben csak 7—8 hónap előtt is vólt; s ha visszaemlékszünk azon sok ármányra, melly környezé, azon sok árulásra, melly sirját ásá, azon sok akadályra, melly intézkedései elébe gördítették; s most mind ezek ellenére is olly rövid idő alatt hatalmasbnak látjuk mint valaha: lehetetlen azon gondolatra nem jönnünk, hogy e nemzet fíjainak gyenge működését mindenható erő gyámolítja.

Számtalan csatákat vívtak szabadság-harcosaink ellenségeinkkel, s majd mindenütt győztek; pedig e harczosok legnagyobb része ugy szólván csaknem tegnapi; sok ruhátlan s fegyvertelen, s még is teljes érzetében az általok védett igaz ügy szent-ségének, derült arczczal, lelkesüléstől sugárzó szemekkel, éljen kiáltással rohannak az ellenség sűrű tömegére, s az öblös ágyúk tátongó torka elé, megvetve a halált, mellyet a süvöltő golyó szór. — Ha illy lelkesült fiaid vannak, neked élni kell o hon, s örökre, mint tavasz, virulni! — S ha mind e mellett is az elestek számát tekintjük, az ellenfél közöl ötször hatszor, sőt tízszer is többen esnek. Nem látjátok-e mind ezen eseményekben az Isten segítő kezét?

Hozzátok fordulok szabadságunk dicső harczo-
sai! hozzátok, kikkel szent lelkesedés fogatott fegy-
vert, s hős elszántság vettei meg a nyomort, se-
beket, halált. Erőm gyenge elszámlálni az érdemeiket,
miket hazátok irányában szereztetek. Mig magyar lesz,
áldadni fog emléketek. Rajta, harczoljatok tovább is
elszántan, lelkesedéssel. Ha harczra keltek, jussanak
elméitekbe a szent-írás ama szavai: „Ha kimégysz a
csatára ellenséged ellen, és látod a lovasságot és
szekereket, és látsz a tiednél nagyobb számú sereget,
nem fogsz tőlük félni, mert az ur Isten veled van.“
Deutor. 20. fej. — Harczoljatok! mert mi az a miért
harczoltok? Apáitok szent földje, mellyet töletek el
akarnak venni; apáitok hamvai, mellyeknek meg-
szentségtelenítése végett a rabló csordák sirokat tör-
nek fel; apáitok hirneve, mellyet a nemzetek törté-
netéből ki akarnak törölni; nemzeti becsületek,
mellyet bemocskolnak; rokonaitok, testvéreitek bol-
dogsága, mellyet feldulni; szabadságtok, független-
ségtek, saját éltetek, mit megsemmisíteni töreked-
nek. Ezek azok, mikért harczoltok.

S ti földieim Szegednek népe! Ti kiérdemelté-
tek a haza tisztelését, becsülését, szeretetét. Ősi
dicsőségtek babér-koszorújába új lombot tűztetek.
Meg fogja emlegetni a rabló csorda, mikor merte
megtámadni Szeged városát, ősi tűzhelyeteket. Ez
évi Február 11-ke felejthetlen dicsőségű nap lesz
még a legkésőbb unokák előtt is. S valamint ti itt-
hon, úgy fiaitok ott távol a harcztéren aratják a di-
csőség koszorúját. A zászlóalj mellybe soroztattak

az elsők közt ragyog. — De szabadság-harczunk befejezve még nincs; rátok a hazának még szüksége van; még tűrnötök, még nélkülöznotök kell. — Ne csüggedjeteK. Tartsátok elméitekben Jézus Sirák fiának mondását: „Az igazságért harczolj lelked végett, küzdj mind halálig az igazságért, és az Isten legyőzi éretted ellenségeidet.“ Jéz. Sir. fija 4. fej. — A szabadsulás órája ugy látszik nem messze, s ekkor a nemzet háláját teljes mértékben megnyertétek.

De térjünk vissza ahoz, kinek mindenható keze szabadság-harczunkban segítőleg működik.

Nemzetek nagy Istene! Szent hatalmad előtt leborúlunk, s benyújtjuk hálás szívünknek feléd lobogó indulatait. Te vezéreltél, te segítettél! Légy ezután is vezérünk, segítőnk. Ha te velünk, ki ellenünk? Irányozd kormányunk lépteit, hogy biztos uton haladjon az ohajtott sikerre. Adj erőt, bátorságot, hogy igazságos harcunk viselésében ne csüggedjünk. Adj türelmet, hogy az általad nyerendő véggyőzelemig előforduló bajt, szenvedést békével viseljük. — Engedd, hogy a boldogító béke malasztjai sokat szenvedett árva hazánkra mielőbb eljőjjenek. Engedd, hogy e nagy napot a jövő években szabadságban, békességben téged áldva, téged magasztalva ünnepelhessük. Amen.

